

Franckesche Stiftungen zu Halle

Conspectus Chirurgiæ Tam Medicæ, Methodo Stahlina Conscriptæ

Juncker, Johann

Halæ, MDCCLVII.

VD18 90812107

Tabula XXX. De Strumis Seu Scrophulis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-197684-

TABULA XXX.

DE

STRUMIS SEU SCROPHULIS.

I. DEFINITIO.

Struma est excreſcentia ſpongioſa, glandulas prope aſperam arteriam frequentiffime occupans, & in magnam ſæpe molem procreſcens. Dicitur a nonnullis *bronchocele*, german. *ein Kropf*.

II. DIFFERENTIA.

1. Excreſcentiarum tot fere ſunt ſpecies, quot diverſitates partium ſolidarum; ita ut ipſa etiam oſſa ab illis non ſint immunia. Obſervant enim auctores, præcipue *Bartholinus in hiſtor. anatom.* inſignes tales excreſcentias duras, cornu æmulantes. Sed hæ rarioreſ ſunt; frequentius autem *ſpongioſæ* oſſium conquaſſatorum extuberantiæ occurrunt.
2. *Strumas* quo jure ad excreſcentias, & quidem partium *glanduloſarum* referamus, ſub *Cauſſis* dicemus.
3. *Fungi* in partibus *membranaceis*, *tendinoſis* & *ligamentofiſis* oriuntur. Unde circa articulationes ordinariè excreſcunt.
4. *Sarcomata* in partibus *carnoſis fibraceis* excreſcunt, & quando peculiari tunica incluſa ſunt, *nattæ* appellantur.
5. *Polypus narium* excreſcentiam *carnoſo-membranaceam* exhibet.
6. *Caro luxurians* eſt concrementum *fungoſo-fibroſum*, læſionibus externis ſubinde accedens.
7. *Verrucæ* dependent ab ipſius cutis *nerveo-membranoſis* fibrillis, inordinate excreſcentibus.
8. *Clavi pedum* cum verrucis quidem plurimum conveniunt; *profundius* autem excreſcunt, dolores inferunt, ad calloſam magis texturam accedunt.
9. *Nævi materni* in variis partibus contingunt, & hinc modo *ſtrumofam* ſeu glanduloſam, modo *fungoſam*, modo *carnoſam*, modo *verrucofam* excreſcentiam offerunt.
10. De *ſtrumis* hac tabula, de reliquis excreſcentiis ſequentibus agemus.

Junc. Chir.

Dd

III. CAUS-

III. CAUSSÆ

1. Si ulla res, certe inflatio glandulosa in strumis intricata est. Glandulæ enim prope asperam arteriam, si cum monstrosis strumis illas comparemus, admodum exiguae sunt.
2. Strumæ eandem, quam *bernia carnosæ* seu melius *spongiosæ*, habent indolem. Hinc, quando exsecantur, texturam spongioso-fibrosam cum satis perspicuis & capacibus porosis meatibus exhibent.
3. Et quemadmodum *bernia carnosæ* non contingit, nisi post violentam disruptionem tunicæ crassioris albugineæ, quæ testiculum proxime ambit, ita etiam strumæ pro fundamento habent disruptionem peculiaris illius tunicæ, qua hæ glandulæ circumductæ sunt. Hæc enim rupta, extra orbitam exerefcendo luxuriat glanduloso-tubulosa substantia.
4. Ex hisce considerationibus rejicimus vulgarem de strumis pathologicum conceptum, qui *infarctum* humorum coagulatorum accusat.
5. Causæ *occasionales* hujus rupturæ variæ occurrunt, e. g.
 - 1) *Generatim* commotio asperæ arteriæ & colli violenta.
 - 2) *Speciatim* clamores, ejulatus, præcipue in parturientibus, vomitus vehemens, strangulatoriæ compressiones.
 - 3) De *hereditaria & endemia* strumarum constitutione sub *Cautelis* pauca dicemus.

IV. PROGNOSIS.

1. Difficilis est curatio harum excrefceniarum.
2. Considerandum est tempus *durationis*. In principio enim & mediocri incremento, dum adhuc in motu sunt, admittunt subinde moderationem, imo interdum curationem.
3. Quando autem in *statu* sunt strumæ, tunc *medico-chirurgica* curatio, quæ *maturationem* respicit, ancipitis est eventus; *instrumentalis* autem modo irrita, modo plane periculosa deprehenditur, præcipue si strumæ ambitum habeant majorem.
4. Quo magis exerefcunt strumæ, eo certius respirationi & deglutationi impedimentum afferunt.

V. METHODUS MEDENDI ET REMEDIA.

1. Quando strumæ adhuc sunt in *incremento*, tunc conveniunt

1) *In-*

1) *Interne*a) *Evacuantia & alia revellentia.*b) *Essentia resolventes*, quæ simul sunt diuretica, nempe essent. pimpinell. alb. helen. succin. ligni assafras; præcipue *vincetoxici*, quæ tanquam resolvens & discutiens egregium ad strumas laudatur. *Vid. Cautel. 10*c) *Spongia usta*, mane & versus vesperam aliquamdiu sumta, in recente struma non contemnendi usus est. Dosis est scrupulus vel drachma semis.d) Sic etiam *sal gemmæ*, a *Paracelso* commendatum, si perito usu adhibeatur, efficax deprehenditur.2) *Externe pro scopo discutiente laudantur*a) *Cataplasmata* e discutientibus & leniter adstringentibus radicibus & herbis parata; quibus præ aliis *radicem vincetoxici*, quæ in A. N. C. commendatur, addendam monemus.b) *Emplastra saponata*, de spermate ceti, de ranis *Vigonis* cum mercurio in triplo, ceratum fantalinum, quod subadstrictiorem substantiæ spongiosæ præstat.c) *Gummata galban. bdell.* in aceto soluta & applicata.d) *Linimenta* ex ol. laur. chamomill. lumbric. terrestr. quibus deinde unum e prædictis emplastris imponitur.e) Speciatim *oleum busonis*, quod *Borellus* commendat, laude sua non privandum est.f) Item *oleum lucertarum*, quod *Sculletus* in observat. suis chirurg. commendat.g) Non minus *olea araneorum & scorpionum*; modo parce & non adeo frequenter adhibeantur.h) De *sympatheticis* & reliquis remediis sub *Cautelis* dicemus.

Quando strumæ vel sponte sua vel incongrua arte inflammantur, & ad *maturationem* accedere videntur, eo laborandum est, ut separatio, quo fieri potest modo, quantocyus promoveatur. Periculosa enim res est, quando strumæ maturantes cito non abscedunt, & quo diutius ichorosa ulceratione corripiuntur, eo molestius & periculosius est negotium.

De extirpatione strumarum per *sectionem* vel alia violenta remedia sub *Cautelis* dicendum erit.

VI. CAUTELÆ ET OBSERVATIONES PRACTICÆ.

1. *Adstringentia*, si incongrue adhibeantur, loco discussionis retropellunt. Unde ægri asthmata repentina, imo convulsiva vel alia graviora pericula incurrunt; quæ sub ipsa strumarum toleratione minime expectanda fuissent.
2. *Amuletica, sympatheticæ & transplantatoria* remedia incerta sunt. Dantur exempla, ubi nihil, dantur, ubi multum præstiterunt.
3. In A. N. C. legitur, quod *mures* vivi dissecti & applicati, aliquid præstiterint. De capite *talpæ, lacertæ, bufone* videatur *Paulin.*
4. Exc. *Stahlius* propria sua experientia confirmat, quod *filum cruentum*, per *murem vivum* trajectum, & collo alligatum in puellæ ejusdam struma, adhuc minore, ulterius incrementum inhibuerit. (Vulgus superstitione præstigiatoria requirit, ut filum hoc a puella nondum septenni paratum sit.) Filum sanguine muris bene imbutum duplici vel triplici circuitu collo patientis ita circumdant, ut eutim undique stricte tangat. Hujus remedii effectum in struma satis magna experti sumus.
5. Quid de contactu *manus mortuæ* ad excrecentias tollendas promittatur, præcedente tabula jam indicavimus. Præferunt autem manum illius, qui morbo chronico mortuus est. Nonnulli efficaciam, quam manus mortua exferit, adscribunt frigori; sed hac ratione frustum glaciei præferendum esset.
6. *Vivas* quoque *manus* efficaciam quandam habere asserunt, nempe manus *filii septimi*, qui non habuit sororem, natu majorem. Experientia hujus contactus successum modo felicem, modo contrarium docet.
7. De *Regibus Gallia & Angliæ* auctores pro certo tradunt, quod strumas contactu manuum curare possint & soleant.
8. Antiqua etiam & vulgaris est traditio, quod, si *rana, bufo* vel *talpa* tam diu in manu teneatur, donec moriatur, manus illa efficaciam accipiat, ejusmodi excrecentias curandi.
9. Quidquid autem hic contingit, notandum, quod excrecentiæ tales adhuc esse debeant in fieri, & ægrotantes ipsi teneriores, vel timidi atque ad imaginandum & credendum prompti. Multum enim potest imaginatio tam in construendis, quam destruendis excrecentiis.

10. Commendavimus quidem sub *methodo* remedia illa pharmaceutico-chirurgica, quæ, secundum vulgarem hypothesin, stagnantibus *humoribus* resolvendis & discutiendis in recentibus strumis destinantur. Sed cum hæ non fundentur in *humorum stasi*, hunc etiam effectum præstare non possunt. Quando *acria* remedia adhibentur, inflammationem efficiunt, & periculum saniosæ ulcerationis inferunt.
11. Interea tamen discutientia illa in primis principiis non plane sunt contemnenda. Quemadmodum enim *ante* tunicæ disruptionem, præcipue ubi *vitium hereditarium* subest, congestionem & stagnationem humorum prorsus negare non possumus, ita etiam dicta discutientia usum suum præstant.
12. Quando consideramus, quod strumæ in certis regionibus morbi quasi *endemiæ* sint, satis cognoscimus, violentas causas, quibus tunica disrumpitur, universam pathologiam hic non absolvere. Sane enim violenta talis disruptio uni regioni præ altera non potest esse propria. Unde erroneum motum, quo humores versus talia loca ante membranæ rupturam diriguntur, majoris hic momenti esse censemus, quam quascunque alias causas, quæ regionibus illis tribuuntur. Interea tamen vera excrescentia in strumis primario acufanda est.
13. Observatio *Sculleti* de efficacia *lacertarum*, tam externe, quam in *electuariis* interne adhibitarum, lectu digna, &, præcipue si teneris præferibantur, laudabilem subinde effectum præstant.
14. Prostant quidem exempla apud auctores, quod strumæ per maturationem sint curatæ, est autem res periculo plenissima. Hinc remediis vehementibus sic dictis *attrahentibus*, *rubefacientibus* & *aurantibus* abstinendum est, ob cancerosam corruptionem metuendam.
15. Curationem per *sectionem* passim felicem fuisse, auctores testantur. Revera autem dexteritate hic opus est, propter viciniam vasorum, *carotides* nempe *externas* & *venas jugulares*; inprimis etiam, quia strumæ majores sanguiferorum vasorum ramos habent multum distentos.
16. Speciatim locum magis habere videtur *sectio*, quando strumæ non ita magnæ & insuper adhuc mobiles sunt. In his enim vasa non minus ampliata esse solent. Præter ea palpabilior quoque est ambitus & distinctio a reliquis partibus.